

Kouluneuvos Jussi Saukkonen

KATSAUS SUOMEN OSANOTTOON POHJOIS-AMERIKAN YHDYSVALTOJEN 200-VUOTISJUHLIEN VIETTOON

VALMISTELEVAT TOIMENPITEET

Kun Tasavallan Presidentti vieraili v. 1971 Yhdysvalloissa Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksessa, esittivät amerikansuomalaiset hänelle toivomuksen, että Suomi kuten monet muutkin maat osallistuisi USA:n 200-vuotisjuhliin esittämällä kulttuurinsa saavutuksia USA:ssa. Tämän toivomuksen saattoi Presidentti Suomi-Amerikka Yhdistysten Liiton ja Suomen Historiallisen Seuran tietoon. Amerikansuomalaiset perustivat oman juhlatoimikuntansa, jonka kunniapuheenjohtajiksi nimettiin suur lähettiläs Leo Tuominen ja tri Väinö Hoover. Toimikunta, joka oli tarkoitettu keskus-toimikunnaksi, kokoontui tässä ominaisuudessa kaksi kertaa, lokakuussa 1973 ja heinäkuussa 1974.

Suomessa kutsui Suomi-Amerikka Yhdistysten Liitto koolle asiasta kiinnostuneiden järjestöjen edustajat neuvottelukokoukseen 25.6.1974, jossa olivat mukana myös ulkoasiainministeriön, opetusministeriön sekä

työvoimaministeriön edustajat. Toinen neuvottelukokous pidettiin 27.8.1974. Edellä mainituissa kokouksissa sekä Yhdysvalloissa että Suomessa esitetyt mielipiteet osoittivat, että asiaa kohtaan tunnettiin eri tahoilla suurta mielenkiintoa. Näissä neuvotteluissa todettiin, että suomalaiset siirtolaiset ovat merkittävän suurena ryhmänä olleet rakentamassa USA:aa. Suomalaisen osallistuminen 200-vuotisjuhliin olisi amerikansuomalaisia ja heidän jälkeläisiään rohkaiseva ja kannustava toimenpide heidän entisen isänmaansa taholta. Erityisen tärkeänä pidettiin osanottoa USA:n 200-vuotisjuhliin Suomen tunnetuksi tekemisen kannalta. Harvoin on käytettävissä tällainen tilaisuus informaation jakamiseen suuressa maassa.

Neuvottelukokouksissa pidettiin välttämättömänä toimenpiteenä Suomen toimikunnan asettamista. Toimikunnassa tulisi olla edustettuina mm. ulkoasiainministeriö, opetusministeriö, Suomi-Amerikka Yhdistysten Liitto, Suomi-Seura ja Siirtolaisuusinstituutti.

Opetusministeriö oli varannut 50.000 markan suuruisen määrärahan vuoden 1975 tulo- ja menoarvioesitykseen alustavia järjestelyjä ja hallinnollisia kuluja varten. Suomen hallitus oli saanut myös USA:n hallitukselta syyskuun 17. p:nä 1973 päivätyn kutsun, jossa Suomea pyydettiin osallistumaan Bicentennial-vuoden viettämiseen. Päämääränä oli lujittaa Yhdysvaltain ja Suomen välistä ystävyyttä, tehostaa kulttuurivaihtoa, edistää kansainvälistä yhteisymmärrystä ja rauhan työtä. Neuvottelut ja USA:n kutsu johtivat syksyllä 1974 käytännön ratkaisuihin.

SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄT JA SUUNNITTELU

Marraskuun 20. p:nä 1974 opetusministeriö teki seuraavan päätöksen:

”Opetusministeriö on, asian oltua tänään valmistavasti käsiteltävänä valtioneuvoston raha-asiaien valiokunnassa, päättänyt asettaa toimikunnan, jonka tehtävänä on

- valmistella Suomen ja sen kulttuurin tunnetuksi tekemistä USA:n 200-vuotisjuhlien yhteydessä vuonna 1976;
- laatia tarkoitusta varten valtion v:n 1975 tulo- ja menoarvioesityksessä varatun määrärahan käyttöä koskevat ehdotukset sekä v:n 1976 osalta tarvittavaa määrärahaa koskeva ehdotus valtion kyseisen vuoden tulo- ja menoarvioesitystä varten
- ylläpitää yhteyksiä kummankin maan viranomaisiin sekä amerikkalaisiin ja huolehtia tunnetuksi tekemiseen liittyvistä koordinoitavista tehtävistä sekä käytännön järjestelyistä.

Opetusministeriö on kutsunut komitean puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja jäseniksi seuraavat henkilöt:

puheenjohtajaksi: kouluneuvos Jussi Saukonen (henkilökohtainen varamies markkailutoimienjohtaja Unto Salmi)

varapuheenjohtajaksi:

ylivohtaja Jussi Linnamo (henkilökohtainen varamies professori Jorma Pohjanpalo)

jäseniksi:

professori Vilho Niitemaa (henkilökohtainen varamies tohtori Olavi Koivukangas)
tiedotussihteeri Ritva-Liisa Etomaa
kulttuurisiht. Raija Kallinen
kansliapäällikkö Ragnar Mannil

Toimikunnan on saatettava työnsä valmiiksi 29.12.1976 mennessä.”

Kun ylivohtaja Jussi Linnamo ei voinut sairauden tähden osallistua toimikunnan työhön, toimi hänen henkilökohtainen varamiehensä professori Jorma Pohjanpalo toimikunnan varapuheenjohtajana.

Jo suunnitteluvaiheessa selvisi, ettei amerikkalaisuomalaisten keskustuimikunta, jonka kotipaikkakunta oli Suomi Opisto, Hancockissa, voinut vastata yhteydenpidosta koko Yhdysvaltojen alueella. Sen tähden luotiin yhteisymmärryksessä ulkoasiainministeriön kanssa kiinteät yhteydet Suomen Washingtonin suurlähettilääseen Leo Tuomiin ja hänen johtamaansa edustustoon sekä New Yorkin ja San Franciscon pääkonsulinvirastoihin. Näin tulivat toimintaan mukaan pääkonsulit Veikko Huttunen, Eero Yrjölä, lehdistöneuvos Jaakko Bergqvist, lähetystöneuvos Tatu Tuohikorpi sekä varakonsulit ja kaupalliset sihteerit. Yhteydenpidon kannalta keskeinen elin oli New Yorkin pääkonsulinvirastossa toimiva koordinoiva työryhmä, jota johti lähetystöneuvos Tatu Tuohikorpi ja johon hänen lisäksi kuuluivat konsuli Eero Korpivaara ja sihteeri Anita Valkama.

It is known to me that the Finnish-Americans as an ethnic group have been among the first to make preparations for the celebration of the United States Bicentennial year. This is a clear indication of how close to the hearts of the Finnish-Americans is this special festival of their new homeland.

As far as Finland is concerned it is encouraging to notice the firm interaction and cooperation between the Finnish-Americans and the Finnish authorities in their efforts to make Finnish cultural life more widely known in the United States. This proves that the Finnish-Americans feel a close affinity to their old country.

I understand that the Finnish-Americans from the east coast to the west coast have all joined in these Bicentennial activities and will contribute significantly to making Finland better known in the United States and the United States better known in Finland.

Mrs. Kauranen

Edellä mainittujen toimenpiteiden johdosta Suomen osanotto USA:n 200-vuotisjuhla-lisuuksiin muodostui alunalkaen puoliviralliseksi. Opetusministeriön esityksestä otettiin valtion v:n 1976 talousarvioon 400.000 markan suuruinen määräraha Suomesta USA:aan suuntautuvaa kulttuurivaihtoa varten. Mainittu rahamäärä oli valtion talouden vaikeuksien vuoksi huomattavasti pienempi kuin mitä opetusministeriö oli esittänyt. Supistettu määräraha on luonnollisesti rajoittanut huomattavasti alkuperäisiä suunnitelmia, varsinkin kun ennakolta luvattu amerikkasuomalaisen keskustoimikunnan rahoitusosuus ei toteutunutkaan. Alueellisten ja paikallisten suomalaisten toimikuntien suuri harrastus ja vapaaehtoinen työ helpottivat kuitenkin toimintaa.

Opetusministeriön asettama toimikunta otti nimekseen USA Bicentennial-Suomen toimikunta. Se otti puolipäivätoimiseksi sihteerikseen rva Marianne Himasen. Toimikunta piti v. 1974 yhden kokouksen, v.1975 40 kokousta ja kertomusvuoden aikana 9 kokousta. Toimikunnan asettamaan työvaliokuntaan ovat kuuluneet puheenjohtaja Jussi Saukkonen, tiedotussihteeriksi Ritva-Liisa Elomaa ulkoasiainministeriöstä ja kulttuurisihteeriksi Raija Kallinen opetusministeriöstä.

Suunnittelutehtäväänsä suorittaessaan on toimikunta ollut yhteistyössä maan tärkeimpien eri taiteen alojen sekä tiedotus- ja matkailualan keskusjärjestöjen, Turun yliopiston historian laitoksen, Siirtolaisuusinstituutin ja Helsingin yliopiston kirjaston kanssa. Näiden aloitteiden ja toimikunnan omien ehdotusten pohjalta syntyi suhteellisen laaja keskitettyjen näyttelyiden ja erilaisten esittävien taiteenalojen ohjelma, joka välitettiin amerikkasuomalaisten toimikuntien tietoon. Suomen Bicentennial-ohjelmaan kuului myös laaja siirtolaisuutta ja kulttuurivaihtoa käsittelevä julkaisu

Old Friends-Strong Ties. Sen toimituskuntaan kuuluivat puheenjohtajana professori Vilho Niitemaa ja jäseninä kouluneuvos Jussi Saukkonen, toiminnanjohtaja Tauri Aaltio ja tohtori Olavi Koivukangas. Suunniteltuun ohjelmaan kuului vielä näyttelyohjelmien julkaisemisen lisäksi yleisjulkisteen valmistuttaminen ja Bicentennial-mitalin lyöttäminen.

BICENTENNIAL-VUODEN VIRALLISET VIERAILUT SUOMESTA YHDYSVALTOIHIN

USA:n 200-vuotisjuhlien viettoon on liittynyt myös virallisia vierailuja Suomesta Yhdysvaltoihin.

Hyvin merkittävä tapahtuma oli Suomen Tasavallan Presidentin Urho Kekkosen valtiavierailu, jonka hän suoritti 30.7.-6.8. 1976 välisenä aikana presidentti Gerald Fordin kutsusta. Vastaavanlaisille vierailuille oli kutsuttu vain harvoja valtioiden päämiehiä. Presidentti Kekkonen vieraili Washingtonissa, New Yorkissa ja Hancockissa Suomi Opiston suuressa Bicentennial-juhlassa. Minnesotan yliopistossa vieraillessaan hänelle luovutettiin yliopiston ansioplaketti.

Paitsi sitä, että Tasavallan Presidentti tapasi matkoillaan henkilökohtaisesti suuren määrän amerikkansuomalaisia, hänen tervehdyksensä (liite 1.) esitettiin kaikissa suomalaisten järjestämissä 200-vuotisjuhlissa.

USA BICENTENNIAL-SUOMEN TOIMIKUNNAN SUUNNITELMIEN TOTEUTTAMINEN

USA Bicentennial-Suomen toimikunnan Bicentennial-ohjelman valmistelutyö saatiin valmiiksi v:n 1975 lopulla ja 1976 alussa.

Toteuttamisvaihe alkoi osaksi jo 1975 lopulla ja varsinaisesti v:n 1976 alussa. USA Bicentennial-Suomen toimikunta on saanut toiminnalleen arvokasta tukea Opetusministeriöltä, Ulkoasiainministeriöltä sekä monilta kulttuurielämän laitoksilta ja järjestöiltä sekä amerikan-suomalaisilta. Opetusministeriö myönsi, kuten aiemmin jo on mainittu, kulttuurivaihtoa varten 400.000mk ja on avustanut virkamiestensä asiantunteumuksella toimikunnan työtä. Suomen toimikunta on myös saanut ratkaisevalla tavalla Ulkoasiainministeriön virkamiesten asiantunteumuksen ja myötämielisyyden toiminnalleen Suomessa ja USA:ssa. Kulttuuri-vaihto-ohjelmaan on kuulunut kuusi kiertävää näyttelyä: ikonitaiteen-, koru- ja mitalitaiteen, arkkitehtuurin, suomalaisen kirjallisuuden ja musiikin näyttelyt sekä siirtolaisuutta Suomesta USA:aan valaiseva näyttely. Toimikuntaa avusti näyttelyiden suunnittelussa ja valmisteluissa näyttelyarkkitehti Börje Rajalin. Näiden toimikunnan järjestämien näyttelyiden lisäksi on Helsingin kaupunki järjestänyt oman näyttelynsä Los Angelesissa ja Oaklandissa. Näyttelytilaisuuksien järjestäjien ilmoitusten mukaan on näissä tilaisuuksissa käynyt n. 200.000 kävijää. Suomalaiset näyttelyt ovat kiertäneet käytännöllisesti katsoen koko mantereen: ne ovat olleet amerikkalaisten ja amerikansuomalaisten tavoitettavissa n. 130 paikkakunnalla joko erikseen tai yhteisnäyttelyinä. Arkkitehtuurinäyttely mm. kiertää Yhdysvaltoja vielä v. 1977 puolella. Näyttelyiden kierto-ohjelman ovat järjestäneet yhdessä amerikansuomalaisten järjestöjen ja luottamushenkilöiden kanssa Suomen Washingtonin suurlähetystö sekä New Yorkin ja San Franciscon pääkonsulivirastot. Toiminnan koordinaattorina on ollut lähetystöneuvos Tatu Tuohikorven johdolla New Yorkissa projektiryhmä, johon lähetystöneuvos Tuohikorven lisäksi kuuluivat konsuli Eero Korpivaara ja sihteeri Anita Valkama.

Näyttelyiden lisäksi on Yhdysvalloissa vierailut useita kuoro- ja ohjelmaryhmiä sekä musiikkialan yksityisiä edustajia. Tapiolan Yhteiskoulun kuoro suoritti konserttikiertueen, joka ulottui itärannikolta länsirannikolle ja se esiintyi Washington, D. C.:n Kennedy Centerissä Suomen musiikin edustajana. Konsertissa oli läsnä mm. silloinen opetusministeri Paavo Väyrynen. Kuorolla oli konsertti myös New Yorkin Town Hall'issa. Tapiolan Yhteiskoulun kuoron koko konserttikiertue onnistui erittäin hyvin päätellen niistä lukuisista kiittävästä musiikkiarvosteluista, joita kuoro sai osakseen eri paikkakunnilla. Sen konserteissa oli yhteensä yli 10.000 kävijää. Toinen paljon huomiota herättänyt musiikkitapahtuma oli professori Jussi Jalaksen johtamat kaksi konserttia, Yalen yliopiston sinfoniaorkesterin Sibelius-konsertti New Havenissa ja Carnegie Hall'issa New Yorkissa. Molemmissa konserteissa oli solistina oopperalaulajatar Taru Valjakka ohjelmaan kuuluneen Luonnottaren osassa. Kapelimestari, solisti ja orkesteri saivat hyvin kiittävät arvostelut osakseen tunnettujen New Yorkin lehtien palstoilla. Lehtiarvosteluista päätellen oli myös Finlandia kvartetin (Kamu, Rahkonen, Pesonen ja Rautasalo) esiintyminen First International Chamber Music festivaaleilla menestyksellinen. — Suomalaisen musiikin esittelyn aloitti arvovaltaisella tavalla akateemikko Joonas Kokkonen, joka luennoi itärannikolla New Yorkissa ja Detroitissa, jossa oli myös hänen sellokonserttinsa kantaesitys USA:ssa. Arvokkaan panoksen Bicentennial-toimintaan antoi Suomen Kansallisteatterin pääsihteeri Ritva Heikkilä, joka ollessaan stipendiaattina Suomi Opistossa muodosti amerikansuomalaisista näyttelijäryhmän, joka esitti useaan otteeseen hyvällä menestyksellä Teuvo Pakkanen Tukikijoella. Maisteri Ritva Heikkilä piti Hancockissa ja sen ympäristössä myös lukuisia esitelmiä.

Smithsonian Institutionin välityksellä on ikoninäyttelyn lisäksi USA:ssa esiintynyt suomalainen kansanperinneyhmä, jonka kokoonpanosta on vastannut Suomen Peli-manniyhdistys r.y. Suomen toimikunnan ohjelmaan kuuluneen julisteen Finland salutes U.S.A. suunnitteli taiteilija Erik Bruun. Julistetta on levitetty Suomessa ja USA:ssa kaikkiin suomalaisiin Bicentennial-tilaisuuksiin. Ohjelmaan kuuluneen Bicentennial-mitalin muovaili Eila Hiltunen. Mitalia on jaettu Suomessa ja USA:ssa kulttuurivaihtoa ansiokkaasti edistäneille henkilöille. Juhlakirjaa Old Friends-Strong Ties, joka ilmestyi v:n 1976 alkupuolella ja joka sisältää Tasavallan Presidentin tervehdyssanojen lisäksi ulkoministeri Kalevi Sor-san katsauksen itsenäisen Suomen ja Yhdysvaltain poliittisiin suhteisiin sekä joukon arvovaltaisten Suomen kulttuurielämän edustajien ja suomalaisten ja amerikkalaisten historioitsijoiden kirjoitukset, on levitetty Suomessa ja USA:ssa. Käytettävänä olleiden varojen niukkuudesta huolimatta on Suomi kokoonsa verrattuna suorittanut Bicentennial-osuutensa monipuolisella tavalla. Siitä on mm. USA:n Biventennial-vuoden keskus-toimikunta ARBA esittänyt kiitoksen ja tunnustuksen sanoja. Juhlavuonna aloitettu kulttuurivaihto-ohjelma jatkuu suomalaisina elokuvaviikkoina 17.2.1977 alkaen Washingtonin Kennedy Centerissä, josta toimikunta oli tehnyt alotteen jo Bicentennial-vuonna, mutta joka käytännöllisistä syistä siirrettiin v. 1977 puolelle.

Suomessa on myös vietetty USA:n juhla-vuotta tehostamalla kulttuurivaihtoa ja valaisemalla Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen 200-vuotista historiaa ja suomalaisten siirtolaisten osuutta maan rakentamisessa juhlatilaisuuksin, seminaarein ja erilaisin näyttelyin. Tämän toiminnan ovat järjestäneet ennakolta sovitun työnjaon mukaisesti Suomi-Amerikka Yhdistysten Liitto ja sen jäsenyhdistykset. Yli 20 paikkakunnalla on

järjestetty USA:n Suomessa toimivan suur-lähettilään Mark E. Austadin ja hänen lähetystönsä henkilökunnan virallisia vierailuja, näyttelyitä ja juhlia, joiden järjestämisessä suurlähetystön ja USIS:n antama tuki ja apu on ollut suuriarvoista. Ne ovat saaneet hyvän vastaanoton eri kaupungeissa yliopistoissa, korkeakouluissa ja oppikouluissa sekä julkisessa sanassa.

TOIMINNASTA SAATUJA KOKEMUKSIA

Bicentennial-vuoden kulttuurivaihosta saadut kokemukset ovat osoittaneet, että viime vuosina ovat jo amerikkalaistuneet suomalaisten siirtolaisten jälkeläiset kiinnostuneet vanhempiensa entisen kotimaan oloista. Juhlavuoden aikainen juhla- ja näyttelytoiminta on myös tasoittanut vanhoja eri amerikansuomalaisryhmien välisiä vastakohtaisuuksia. Näitä myönteisiä ilmiöitä olisi tulevaisuudessakin käytettävä kulttuurivaihdon sekä Suomen ja USA:n välisten hyvien suhteiden edistämiseksi. Tällöin olisi erityisesti huolehdittava siitä, että Suomen kulttuurielämän edustajiksi lähetettäisiin ohjelmansuorittajia, joiden esitykset ovat korkeatasoisia, koska amerikansuomalaiset ovat joutuneet kyllästymiseen saakka vastaanottamaan ja hoitamaan oma-aloitteisia vierailijoita, joiden suoritusten tasoa ei ole pystytty kontrolloimaan.

Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen Bicentennial-vuoden viettäminen on vilkastuttanut kulttuurivaihtoa USA:n ja eri maiden, myös Suomen, kanssa. Se on luonut suotuisat edellytykset maamme kulttuurin ja suomalaisen elämäntavan tunnetuksi tekemiseksi Yhdysvalloissa. Tätä tilannetta olisi käytettävä hyväksi.